herpy

SKÖLDPADDOR

Spanish Terrapin

Mauremys leprosa

Mauremys leprosa är en dagaktiv, halvt vattenlevande sköldpadda från Iberiska halvön, södra Frankrike och nordvästra Afrika. Skölden blir typiskt 12-18 cm lång, och unga djur har ofta klara gula och röda teckningar. Arten tål många slags vatten och kräver ett stort, filtrerat akvarium eller en stängd utomhusdamm med solplats och UVB.

Familj: Geoemydidae Tidigare namn: *Emys leprosa; Clemmys leprosa*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**12-21 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**20-30 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Semiakvatisk**
Biotop	**Våtmark**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Värmeplats	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 30-35 cm
Vattentemperatur	**20-26 °C**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter, färdigfoder, växter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**3-16 ägg**
Inkubation	**65-75 dagar** vid 27-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Ej bedömd (NE)**

Om arten

Mauremys leprosa är en liten till medelstor sötvattenssköldpadda. Skölden (carapax) är oval och låg, hos unga djur ofta med röda till orange teckningar, medan äldre djur blir enhetligt grönbruna. Halsen och huvudet har fina gula ränder. Alla mått i texten är sköldlängden. De flesta vuxna djur är 12-18 cm, och stora honor kan nå omkring 21 cm. I många vilda bestånd är huvuddelen av djuren under 12 cm.

Artnamnet *leprosa* är latin för "spetälsk" och syftar sannolikt på den slitna, fläckiga sköld som många äldre djur har.

Man skiljer på två underarter: *M. l. leprosa* från Iberien och nordvästra Afrika och *M. l. saharica* från de södra och östra delarna av Marocko, Algeriet, Tunisien och Libyen. Arten avger ett illaluktande sekret när den tas upp.

Arten är lugn, vattenälskande och dagaktiv, och den solar ofta. I fångenskap är den inte kräsen, men den kräver en stor anläggning och ett filter som klarar dess avfall. Livslängden är sannolikt 20-30 år som hos besläktade *Mauremys*-arter.

Utbredning och livsmiljö

Mauremys leprosa lever i västra Medelhavsområdet: södra och östra Spanien och Portugal, södra Frankrike och nordvästra Afrika från Marocko, Algeriet och Tunisien till västra Libyen. *M. l. saharica* finns längst i söder och öster. Arten är mest talrik i den södra halvan av Iberiska halvön. Det finns också fynd från Västsahara och Mauretanien, och arten anges från flera länder längre söderut i Västafrika, bland annat Niger, Gambia, Benin och möjligen Senegal.

Arten är införd på Mallorca. Kartan visar bara den ursprungliga utbredningen.

> **Naturlig utbredning:** Spanien, Portugal, Frankrike, Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Mauretanien och Västsahara.

LIVSMILJÖ

M. leprosa finns i många vattentyper: snabbt strömmande bergsbäckar, djupa klipphålor vid bäckar, dammar, sjöar, kanaler, bevattningsdiken och bräckta kustlaguner. Arten tål surt, alkaliskt och saltrikt vatten och till och med kraftig förorening, och den är mindre kräsen än många andra vattensköldpaddor.

På våren ligger vattentemperaturen i sydspanska bergsbäckar på 12-16 °C, och vattnet är starkt alkaliskt (pH omkring 8). Djuren solar sig på stora stenar från omkring klockan 10 och dyker vid minsta störning ner i tät vattenvegetation. I Nordafrika torkar många dammar ut på sommaren, och djuren går då i sommarvila under de varmaste månaderna, när temperaturen kan nå 47 °C. I de norra delarna går arten i vintervila, medan djur i södra Marocko är aktiva hela vintern.

Kosten består av trådalger, vattenväxter och insektslarver, daggmaskar, snäckor, grodyngel och små groddjur, och arten tar gärna as.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Håll djuret i ett akvarium, ett stort kar eller en sluten utomhusdamm, inte i ett vanligt terrarium. Karet ska vara minst fem gånger så långt som ryggsköldenoch hälften så brett som det är långt, och landdelen räknas in i bottenytan. Vattnet ska vara minst dubbelt så djupt som ryggsköldenär bred. Måtten 120 × 60 × 60 cm är minimimåttet för ett fullvuxet djur på upp till 21 cm och ger en vattendel på 80 × 60 cm med 35 cm vatten (omkring 170 liter) och en landdel på 40 × 60 cm. En större anläggning är alltid bättre.

Landdelen ska vara stor nog för att hela djuret ska komma helt upp ur vattnet och torka helt. Bygg den som en strandkant eller hylla med en sträv ramp och en stor, platt sten som solplats. Lampa och UVB sitter direkt ovanför solplatsen. Kanten runt landdelen ska vara minst 25 cm hög. En hona ska ha en låda med jord eller sand som äggläggningsplats.

Arten är van vid tät vattenväxtlighet och dyker för att gömma sig, så ge gömställen under vattnet av rötter eller stenar som inte kan flytta sig eller klämma fast djuret, och låt gärna växter växa i karet. Stenar och drivved ska ligga stabilt. Vatten är tungt: 170 liter väger 170 kg, så placera uppställningen på ett golv som kan bära den.

En utomhusdamm lämpar sig väl på sommaren. Dammen ska vara helt rymningssäker: stängsel som går minst 30 cm ner i marken, och nät över toppen mot rovdjur. Arten tål ett brett temperaturspann, men den ska tas in när vattnet blir kallt på hösten.

Håll helst ett djur. Flera hanar kan vara aggressiva mot varandra, och honor kan bli bitna i ansikte och hals under parning.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsens yta ska vara 30-35 °C, mätt med en infraröd termometer ett par timmar efter att lamporna tänts, och rumsluften 22-28 °C på dagen. Värmelampan ska sitta på samma avstånd från solplatsen som UVB-röret. Solplatsens temperatur och UVB-zonen är lånade från besläktade arter.

Vattnet ska vara 20-26 °C. En anläggning som hålls året runt i ett rum eller utomhus ska inte komma under 18 °C på vintern, och på sommaren bör vattnet inte bli varmare än omkring 26 °C. Ställ vattenvärmaren på en låg temperatur, så att det finns en gradient mellan det svala vattnet och den varma solplatsen, och använd en värmare med plastskydd och automatisk avstängning.

På natten släcks lamporna, och 15-20 °C passar. I naturen går arten i vintervila i de norra trakterna, medan djur i södra Marocko är aktiva hela vintern. Temperatur och varaktighet för en vintervila i fångenskap är inte dokumenterade, så vintervila bör inte forceras. Hålls djuret över 18 °C hela vintern fortsätter det att äta och vara aktivt.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

För en sköldpadda är fuktigheten vattnet självt, så luftens fuktighet är inte avgörande; 50-80 % i rummet är lämpligt. Det avgörande är vattnets renhet och en landdel där djuret kan torka helt.

Djuret avger sin avföring i vattnet, så vattnet blir snabbt smutsigt. Använd ett kraftigt filter, byt en del av vattnet regelbundet, och ta bort foderrester med ett nät efter utfodring. Arten tål dåligt vatten bättre än många andra sköldpaddor, men det gör det inte hälsosamt: dåligt vatten ger sköld- och hudinflammationer.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattnet är djurets vistelseplats, så det ska vara djupt och rent. Vattnet ska vara minst dubbelt så djupt som ryggsköldens är bred, och 30-35 cm passar för fullvuxna djur. Temperaturen är 20-26 °C (se Temperatur).

Arten tål både surt, alkaliskt och lätt bräckt vatten, men toleransgränsen är inget mål: i fångenskap ska vattnet vara rent, utan mätbart ammoniak. Välj ett externt tunnfilter avsett för minst 2-3 gånger vattenmängden, som både filtrerar mekaniskt och biologiskt. Ett UV-C-filter kan hålla algtillväxten nere och minska mängden mikrober i vattnet. Skölj filtermediet i vatten från karet, inte från kranen, så att bakterierna bevaras, och använd aldrig tvål eller kemikalier. Anslut all elektrisk utrustning vid vattnet till en jordfelsbrytare.

LJUS OCH UVB

UVB är nödvändigt. Använd ett T5 HO-rör med reflektor över solplatsen, så att djuret får UVB när det torkar sig. Arten hör till Ferguson-zon 3, och UV-indexet på solplatsen ska vara 3,0-4,0. På andra ställen i uppställningen ska UV-indexet vara lägre, så att djuret kan välja. Följ rörtillverkarens rekommendation för avståndet till djurets rygg.

Plast och glas stoppar UVB helt, och tätt nät stoppar en stor del, så det får inte finnas något mellan röret och djuret. UVB-rör förlorar styrka och måste bytas regelbundet. UVB ger djuret vitamin D3, som sköldpaddan behöver för att ta upp kalk.

Ljuset ska vara tänt 11-13 timmar per dygn. Använd inte färgat ljus på natten.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

M. leprosa äter i naturen en blandning av växter och djur: trådalger, vattenväxter, insektslarver, daggmaskar, snäckor, grodyngel och små groddjur, och den tar gärna as. Sköldpaddan äter i vattnet, så kasta maten i karet.

I fångenskap kan kosten bestå av färdigfoder för vattensköldpaddor, snäckor, maskar, räkor, fisk och grönsaker. Mata högst tre dagar i veckan: tätare utfodring ger för snabb tillväxt och belastar vattnet. Minst en måltid i veckan kan vara torrfoder som har lagts i blöt i vatten med kalk och vitaminer. Fodret suger upp tillskottet, så att det inte sköljs av i vattnet. Grönsaker: maskros, klöver, nattskatta, huvudsallat och andmat kan flyta i karet. Ungar behöver mer animalisk föda än vuxna, och djuren lever i början av insektslarver.

Tvätta växter från naturen, och använd bara sådana som inte är besprutade och är säkert bestämda.

BETEENDE OCH HANTERING

M. leprosa är dagaktiv och skygg i naturen: den dyker vid minsta störning, men nyfikenheten får den ofta att sticka upp huvudet efter ett ögonblick. De flesta djur tycker inte om att bli rörda. Vid hantering avger arten ett illaluktande sekret. Mata med en pincett, inte med fingrarna, eftersom arten har en vass näbb.

Om djuret ska lyftas, ta det underifrån med handflatan och håll skölden med båda händerna. Tvätta händerna före och efter, och låt inte barn under 5 år hantera djuret.

Djuret trivs bra ensamt. Hanarna kan vara aggressiva mot varandra, och honor kan få allvarliga bett i ansikte och hals under parningstiden, så par hålls bara i en stor anläggning med gömställen och under uppsikt. Håll inte arten tillsammans med andra arter i släktet, eftersom *Mauremys*-arter hybridiserar villigt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könsskillnader och ålder eller storlek vid könsmognad är inte närmare dokumenterade för arten. Generellt har hanar i släktet en längre och tjockare svans och ett lätt inåtböjt bukskköld, och honan blir större. Hos besläktade *Mauremys*-arter följer könsmognaden storleken, inte åldern.

PARNING

Parningen sker normalt under vatten, men kan också ske på land. Honan kan få allvarliga bett i ansikte och hals, så hon ska hållas under uppsikt och ha utrymme att komma undan. Säsongen och eventuella krav på en svalare period är inte närmare dokumenterade för fångenskap.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

En hona lägger typiskt 5-10 ägg per kull, något fler än den närstående *Mauremys caspica*, och stora honor kan lägga upp till 16. Äggen mäter cirka 36 × 22 mm, och stora honor lägger större ägg. Antal kullar per år och intervall är inte dokumenterade. Ge honan en låda med jord eller sand på landdelen, även när hon hålls ensam, så att hon har en plats att gräva.

INKUBATION

Äggen ruvas vid 27-30 °C och 75-90 % luftfuktighet i ett substrat med medelhög till hög fuktighet. Vid dessa temperaturer kläcks de efter 65-75 dagar. Om könet beror på temperaturen är inte dokumenterat för arten.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är i början köttätare och äter först och främst insektslarver. Ge dem vatten med gömställen, en solplats och animalisk föda, och gå gradvis över till färdigfoder och grönsaker. Ungar ska ha en solplats som de lätt kan ta sig upp på. Om flera ungar hålls ihop ska de vara lika stora, och alla ska få mat.

Hälsa och vanliga misstag

Sköldpaddor döljer sjukdom, så var uppmärksam på förändringar. Väg och mät djuret en gång i månaden och för en loggbok över vikt, aptit och beteende. En plötslig viktminskning är ofta det första tecknet på sjukdom.

Typiska problem och fel i skötseln: - Dålig vattenkvalitet: ger sköld-, hud- och öroninflammationer. - Sköldröta, om djuret inte kan komma helt upp ur vattnet och torka. - Brist på UVB eller kalk: ger skelettsjukdom med mjuk, missbildad sköld och slapphet. - Överfodring: ger för snabb tillväxt och belastar vattnet. - Parasiter: låt undersöka ett avföringsprov hos en veterinär när djuret är nytt.

Alla reptiler kan vara symtomfria bärare av Salmonella och smitta människor. Tvätta händerna före och efter kontakt med djuret, vattnet och utrustningen, och låt inte barn under 5 år hantera djuret. Efter ett bett ska såret sköljas under rinnande vatten i omkring fem minuter och rengöras med mild tvål; sök läkare vid djupa, blödande eller inflammerade sår.

Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret magrar, inte äter, har öppen mun eller verkar slött.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.